

Píše Radek Malý

(E*forum, 15. 03. 2018)

Jméno pražského rodáka Victora Hadwiger (1878 Praha - 1911 Berlín) dosud v českém prostředí figurovalo zejména v antologiích mapujících tvorbu německy píšících spisovatelů z Čech. Výjimkou je svazek s názvem *Abraham Abt*, který vyšel v překladu Vladimíra Lexy a s doslovem Ludvíka Kundery již roku 1994, který je však pro tohoto autora spíše netypický: jde o Hadwigerův román, zatímco tento autor proslul ve své době především jako básník. Na sklonku roku 2016 však vydalo pražské Nakladatelství Franze Kafky publikaci s názvem *Victor Hadwiger: Básně / Gedichte*, v níž jsou Hadwigerovy verše poprvé představeny českému čtenáři v ucelené knižní podobě. Editorkou svazku je Viera Glosíková, básně přeložil Miloš Kučera. Jak se tedy oba strůjci definitivního Hadwigerova návratu do českého kulturního prostředí se svým úkolem vypořádali?

Chtělo by se říci, že návrat by to měl být triumfální: neboť Victor Hadwiger byl ve své době nepřehlédnutelnou figurou německé poezie, jejíž centrum bylo – také – v Praze. Avšak bohužel stejně jako například v případě jeho mladšího básnického kolegy Franze Janowitze, případně básnického anarchisty Hugo Sonnenscheina platí, že jsou to jména, která platí v úzkém kruhu německo-české poezie znalých odborníků i laiků za velmi významná, ba zásadní, která však přesto nepronikla do širšího povědomí. Je to škoda, neboť zrovna tři zmínění básníci, každý po svém, spoluutvářeli podobu literárního expresionismu, směru, který v českém kulturním prostředí stále vzbuzuje vášnivé diskuse. Nezbyvá tedy, než legendy s nimi spjaté, a to i ty zdůrazňující jejich umělecký potenciál, šířit posmrtně: jak se o to poprvé systematicky pokusil publicista Jürgen Serke ve své dnes již proslulé, a to i v českém kontextu, knize *Böhmische Dörfer – Putování opuštěnou literární krajinou*, která vyšla česky roku 2001.

Ta také jako jedna z prvních představila verše Victora Hadwiger českému čtenáři, byť pouze v kontextu eseje o něm. Jejich překladatelkou je Michaela Jacobsenová. Tuto knihu v českém kontextu předstihla nikoli v dosahu, ale v tematickém zaměření publikace *Pražská léta německých a rakouských spisovatelů* Pravoslava Kneidla, ale ještě mnohem dříve jedinečná antologie poezie expresionismu pořizená Ludvíkem Kunderou: v jeho výboru *Haló, je tady vichr, vichřice* (1969), jakož i v publikaci předchozí najdeme jeho překlady několika Hadwigerových básní. Další překlady z Hadwiger najdeme ve vynikající internetové antologii Jana Mareše s názvem *Kohoutí kříž*, která se zaměřuje na německy psanou literaturu z oblasti Šumavy – k ní Hadwiger poutal vztah biografického rázu.

Je tedy zřejmé, že překladatel Miloš Kučera nestál před úkolem představit

Hadwigerovu poezii v češtině osamocen a zdaleka ne jako první, ačkoli by se to tak mohlo na první pohled jevit. Nejvíce překvapující je pro českou hadwigerovskou recepci prostřednictvím překladů asi fakt, že sám Kučera před několika lety Hadwigerovy básně ve svém překladu nabídl českému čtenáři, dokonce ve spolupráci s toužé editorkou a stejným nakladatelstvím, ve svazku *Když se mnou nejsi ty... / Wenn du nicht bei mir bist...* představující poezii pražských německy píšících básníků. To by samo o sobě nemuselo čtenáře udivit, ovšem Kučerovy překlady jsou v aktuální publikaci předělány způsobem, který rozhodně překračuje rámec v tomto ohledu obvyklých „kosmetických úprav“.

Motivace těchto změn není zcela jasná, neboť překladatelův styl zůstává nezměněn. Jedná se spíše o motivaci při volbě ekvivalentů jednotlivých slov, potažmo poloveršů. Kučerův projev směřuje místy k větší výrazové přesnosti, místy však naopak rozmlžuje originální výraz poetismem, nikoli nežádoucím. Ve svém celku jsou Kučerovy překlady přesvědčivé a ob stojí v sousedství zmíněných překladatelů dřívějších. Miloš Kučera zvládá volný i vázaný verš, přičemž ve volném verši se mu daří o poznání lépe. Svůj překladatelský um ostatně Kučera brousil na R. M. Rilkovi. Jeho překlady, opět ve spolupráci s Vierou Glosíkovou, vyšly v nakladatelství Labyrint (*Neboť hvězd skákalo nespočet*, 2013).

Vklad editorky Viery Glosíkové nespočívá jen ve výběru podstatné části Hadwigerova básnického díla. Stejně jako u dalších knižních počinů ve spolupráci s Milošem Kučerou ani zde nechybí obšírná předmluva, svým charakterem přecházející do odborné studie. Kromě nezbytných informací biografického rázu editorka charakterizuje výstižně Hadwigerovu poezii zejména v kontextu literatury německé. Otázkou je, do jaké míry sama nepodlehla jistému kultu, který se ohledně Hadwigera utvářel už za jeho života a byl podtržen zapomenutím jeho díla po básníkově smrti. Glosíková z velké části dovytváří legendu básníka – zapomenutého předchůdce expresionistů, která se samozřejmě zakládá na pravdě, ale uspokojivě nezodpovídá na otázku, proč byl tedy takto podstatný básník zapomenut.

Za samostatnou poznámku, svědčící o vztahu editorky a překladatele, stojí komentáře básní: jejich autory jsou Viera Glosíková i Miloš Kučera, přičemž disproporce jejich rozsahu i charakteru je nápadná. Glosíková komentuje verše z pozice vykladačky, na základě znalostí kontextu nabízí k některým básním interpretační klíč či nápovědu v podobě přiblížení např. některých pozapomenutých reálií. Kučera se naproti tomu omezuje na stručné, hutné poznámky, které nabízejí jeho, často svérázný, nicméně legitimní pohled na jednotlivé básně směřující více k abstrakci.

Nakladatelství Franze Kafky se rozhodně zasloužilo o výrazný počin přispívající k dalšímu mapování česko-německých literárních vztahů a poznání pražské německé literatury. Naprosto opodstatněná je (pro překladatele nepřiliš příjemná) volba dvojjazyčné podoby básní, která umožňuje poznat Hadwigerovo dílo i v originále. Lze si naivně přát jediné: aby právě tato kniha přispěla nejen k českému poznání básní Victora Hadwigera, ale ke kultivaci odkazu multikulturního prostředí, jakým Praha

kdysi byla.

Victor Hadwiger: *Básně / Gedichte*. Ed. Viera Glosíková. Přeložil Miloš Kučera. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 2016, 170 s.

www.ipsl.cz